

SID

ابزارهای
پژوهش

سرویس ترجمه
تخصصی

کارگاه های
آموزشی

بلاگ
مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری
STES

فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

توسعه آموزش
آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقالات ISI

آموزش مهارت های کاربردی
در تدوین و چاپ مقالات ISI

توسعه آموزش
روش تحقیق کمی

روش تحقیق کمی

توسعه آموزش
آموزش نرم افزار Word برای پژوهشگران

آموزش نرم افزار Word
برای پژوهشگران

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد رشت

دانشکده علوم انسانی

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش:

جغرافیای سیاسی

عنوان:

**پژوهش پیرامون مسائل ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیکی حزب الله لبنان
در تحولات خاورمیانه**

استاد راهنما:

دکتر سیدعلی پورفیکوهی

استاد مشاور:

مهندس علیمرادی

نگارش:

ولی پورقلی تکریمی

تابستان ۱۳۸۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیم به :

– ارواح طیبه شهدای راه قدس شریف و بزرگ پرچمداران مبارزه با صهیونیسم جهانی حضرت امام خمینی(ره) و مقام معظم رهبری حضرت آیت الله العظمی خامنه ای (دام ظلّه العالی) و

به همه رزمندگان مقاومت اسلامی و رهبر عظیم الشان حضرت حجه الاسلام و المسلمین
سید حسن نصرالله.

— پدر و مادر و همسر و فرزندان و دوستانم که همواره مرا در تمام مراحل
زندگی و علم آموزی و معرفت علمی کمک و یاری نموده اند.

سپاسگزاری

«من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق»

با سپاس خداوند سبحان را که به ما توفیق علم آموزی و معرفت دینی را عطا فرمود. در آغاز، از استاد
فرهیخته و بزرگوار و ارجمند، آقای دکتر پورفیکوهی به عنوان استاد راهنما که در تهیه و تدوین این
پایان نامه همواره از مشورت بزرگوارانه خود ما را بی نصیب نکردند، کمال تشکر و قدردانی را دارم و
همچنین از همکاری و مساعدت استاد فرهیخته و ارجمند، آقای مهندس علیمرادی که در واقع راه
تازه ای از علم جغرافیای سیاسی بر روی ما باز کردند و در اعتلای این رشته (جغرافیای سیاسی)

نهایت همتش را به کار بستند به خصوص در تهیه و تدوین این پایان نامه از راهنمایی های بزرگوارانه شان نسبت به اینجانب از هیچ تلاشی دریغ نوزیدند کمال تقدیر و تشکر خود را به جا می آورم. همچنین از مدیر گروه محترم جغرافیای سیاسی، اساتید گرامی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت و از همه دست اندرکاران که به نحوی در انجام تحقیق حاضر به این جانب کمک نموده اند تشکر و سپاسگزاری را به جا می آورم و از خداوند تبارک و تعالی توفیق بیش از پیش همه عزیزان را مسالت می نمایم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده
۰	فصل اول: کلیات تحقیق
۳	مقدمه
۷	۱-۱- بیان مساله
۸	۱-۲- سوال تحقیق
۸	۱-۳- فرضیه های تحقیق
۸	۱-۴- اهداف تحقیق
۹	۱-۵- دلایل انتخاب تحقیق

۹	۶-۱- بهره وران از تحقیق
۹	۷-۱- روش تحقیق و مراحل پژوهش
۱۰	۸-۱- ضرورت تحقیق
۱۰	۹-۱- محدودیت ها و تنگناهای تحقیق
۱۱	۱۰-۱- پیشینه تحقیق
۱۱	۱۱-۱- محدوده مورد مطالعه و مقطع زمانی
۱۱	۱۲-۱- سازماندهی پژوهشی
۱۲	۱۳-۱- تعریف مفاهیم
۱۲	۱-۱۳-۱- ژئوپلیتیک
۱۶	۲-۱۳-۱- حوزه ژئوپلیتیکی
۱۷	۳-۱۳-۱- جغرافیای سیاسی
۱۸	۴-۱۳-۱- منطقه
۱۸	۵-۱۳-۱- حاکمیت
۱۹	۶-۱۳-۱- ژئواستراتژیک
۱۹	۷-۱۳-۱- خاورمیانه

فصل دوم : سوابق و مبانی نظری (تئوریک) تحقیق

۰	مقدمه
۲۲	
۲۳	۱-۲- بررسی قلمروهای ژئواستراتژیک
۲۳	۱-۱-۲- قلمروهای ژئواستراتژیک در دوران جنگ سرد
۲۵	۲-۱-۲- حوزه‌های ژئواستراتژیک پس از پایان جنگ سرد
۲۹	۳-۱-۲- قلمروهای ژئواستراتژیک از نظر برژینسکی
۲۹	۴-۱-۲- قلمروهای ژئواستراتژیک از نظر هانتینگتون
۳۰	۲-۲- قلمروهای ژئواستراتژیک در سده بیست و یکم

- ۳۲-۳- حوزه‌های ژئواستراتژیک و ژئوپلیتیک در حال پیدایش در سده بیست و یکم
- ۳۲-۱-۳-۲- حوزه خاورمیانه به عنوان یک واحد ژئواستراتژیک
- ۳۶-۲-۳-۲- از منظر ژئوپلیتیک و ارتباطات
- ۳۶-۳-۳-۳- از منظر مسایل فرهنگی
- ۳۷-۴-۳-۳- از منظر ایدئولوژیک
- ۳۸-۴- علل پیدایش جنبش‌های اصولگرا در جهان
- ۳۸-۱-۴-۳- واکنش به تجددگرایی و گرایش‌های لائیک در جوامع
- ۳۸-۲-۴-۳- اوضاع و نوسان‌های اقتصادی
- ۳۹-۳-۴-۳- تضادهای دینی و مذهبی
- ۳۹-۴-۴-۳- حمایت عامل خارجی
- ۳۹-۵-۴-۳- وجود رهبران کاریزمایی
- ۳۹-۶-۴-۳- فضای سیاسی مناسب

فصل سوم: وضعیت تاریخی، سیاسی، اقتصادی و جغرافیایی لبنان

- ۴۱-۱-۳- ویژگی‌ها و موقعیت طبیعی و جغرافیایی لبنان
- ۴۱-۱-۱-۳- موقعیت جغرافیایی
- ۴۲-۲-۱-۳- عوارض طبیعی
- ۴۱-۳-۱-۳- نواحی ساحل لبنان
- ۴۴-۱-۳-۱-۳- دماغه‌های ساحلی لبنان
- ۴۴-۲-۳-۱-۳- دره‌های ساحلی لبنان
- ۴۴-۳-۳-۱-۳- دره‌های ساحلی جنوب لبنان
- ۴۴-۱-۴-۳- اقوام و نژادهای کشور لبنان
- ۴۵-۱-۵-۳- زبان و خط کشور لبنان
- ۴۶-۱-۶-۳- سال رسمی، مناسبت‌های مذهبی مسیحی لبنان
- ۴۶-۱-۷-۳- پایتخت و شهرهای مهم لبنان

- ۵۰ - ۲-۳- تاریخ سیاسی لبنان
- ۵۳ - ۳-۳- عاملین شکل گیری اراده سیاسی و رهبرای مذهبی در لبنان
- ۵۴ - ۱-۳-۳- رهبرای سنتی و اشراف کشور لبنان
- ۵۵ - ۲-۳-۳- دانشجویان، روشنفکران غرب گرا، روزنامه نگاران و کسانی که با رسانه های همگانی سروکار دارند
- ۵۶ - ۳-۳-۳- ارتشیان کشور لبنان
- ۵۶ - ۴-۳-۳- احزاب سیاسی کشور لبنان
- ۵۸ - ۴-۳- تقسیم بندی احزاب و گروه های لبنانی
- ۵۸ - ۱-۴-۳- احزاب و گروه ها و سازمانهای ملی، مترقی و چپ
- ۵۸ - ۱-۱-۴-۳- گروه های تشکیل دهنده جنبش ملی لبنان
- ۵۹ - ۲-۱-۴-۳- مجمع نیروهای مردمی در لبنان
- ۶۰ - ۳-۱-۴-۳- جبهه احزاب و نیروهای قومی ملی در لبنان
- ۶۱ - ۲-۴-۳- احزاب و گروه های مسیحی در لبنان
- ۶۲ - ۳-۴-۳- احزاب و گروه های اسلامی در لبنان
- ۶۲ - ۱-۳-۴-۳- احزاب شیعی لبنان
- ۶۵ - ۴-۴-۳- احزاب سنی در لبنان
- ۶۶ - ۱-۴-۴-۳- جنبش توحید اسلامی وابسته به احزاب سنی لبنان
- ۶۶ - ۲-۴-۴-۳- جماعت اسلامی وابسته به احزاب سنی لبنان
- ۶۶ - ۳-۴-۴-۳- حرکت روادالصلاح وابسته به احزاب سنی لبنان
- ۶۶ - ۵-۴-۳- احزاب و گروه های اقلیت در لبنان
- ۶۷ - ۵-۳- ویژگیهای ارتباطی کشور لبنان
- ۶۷ - ۶-۳- ویژگیهای اقتصادی کشور لبنان

فصل چهارم: وضعیت ژئوپلیتیک و ژئواستراتژیک لبنان در خاورمیانه و جایگاه

حزب الله در آن

- ۷۴ ۱-۴- وضعیت ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیکی لبنان در خاورمیانه
- ۷۴ ۱-۱-۴- اهمیت ژئواستراتژیک کشور لبنان در خاورمیانه
- ۷۵ ۲-۱-۴- نقش تعیین کننده هریک از عوامل طبیعی و جغرافیایی
- ۷۶ ۲-۴- اشغال لبنان
- ۸۰ ۳-۴- شکل گیری حزب الله
- ۸۵ ۴-۴- سازمان اولیه حزب الله
- ۸۸ ۵-۴- جنگ سی و سه روزه نقطه عطف ژئواستراتژیکی و ژئوپلیتیکی حزب الله در خاورمیانه ۸۸
جدید
- ۸۸ ۶-۴- راهبرد جدید آمریکا در ژئوپلیتیک و ژئواستراتژیک منطقه خاورمیانه پس از جنگ سی
- و سه روزه لبنان
- ۹۰ ۷-۴- بررسی روابط بین المللی لبنان(حزب الل) در راستای خط مشی ژئوپلیتیک و ژئواستراتژیک ۹۰
- ۹۰ ۱-۷-۴- روابط ایران و لبنان پیش از پیروزی انقلاب اسلامی
- ۹۱ ۲-۷-۴- روابط ایران و لبنان پس از انقلاب اسلامی و صحنه سیاسی لبنان
- ۹۲ ۱-۲-۷-۴- مهم ترین دلایل ارتباط سریع و مثبت ایران و حزب الله لبنان
- ۹۶ ۳-۷-۴- روابط با سوریه
- ۱۰۱ ۴-۷-۴- روابط با رژیم های عربی
- ۱۰۶ ۵-۷-۴- روابط با آمریکا
- ۱۱۳ ۶-۷-۴- روابط با اروپا
- ۱۲۰ ۷-۷-۴- ارتباط با افکار عمومی
- ۱۲۲ ۸-۷-۴- شورای امنیت
- ۱۲۴ ۸-۴- چگونگی شکل گیری اراده سیاسی کشور لبنان
- ۱۲۴ ۱-۸-۴- عوامل داخلی موثر در سیاست خارجی کشور لبنان
- ۱۲۵ ۲-۱۰-۴- عوامل خارجی موثر در سیاست داخلی کشور لبنان

فصل پنجم: نتیجه گیری و آزمون فرضیه ها

۱۲۸	۱-۵ - نتیجه گیری
۱۲۹	۲-۵ - آزمون فرضیه ها
۱۲۹	۱-۲-۵ - بررسی فرضیه اول
۱۳۲	۲-۲-۵ - بررسی فرضیه دوم
۱۳۶	فهرست منابع و مآخذ
	چکیده انگلیسی

فهرست نقشه ها

شماره	عنوان	صفحه
نقشه ۱-۲	نقشه خاورمیانه و جایگاه لبنان در آن	۳۳
نقشه ۱-۳	پایتخت و شهرهای مختلف لبنان	۴۸
نقشه ۱-۴	نوار اشغال شده لبنان از سال ۱۹۷۸ تا سال ۱۹۸۵	۷۹
نقشه ۲-۴	جایگاه کشورهای عرب در روابط دیپلماتیک با کشور لبنان	۱۰۵

چکیده:

کشور لبنان به واسطه پیچیدگی قومی و گرایش های دینی و همچنین ۷۰ مایل مرز مشترک با کشور اشغالگر اسرائیل، دارای اهمیت ژئوپلیتیک و ژئواستراتژیک منحصر به فردی بوده که سبب ایجاد جایگاه ویژه در خاورمیانه می گردد. خصوصا گروه های مختلف سیاسی و نظامی البته با ریشه مذهبی در این منطقه تحولات زیادی را سبب گردیده که از جمله آنها می توان به گروه توانمند حزب الله لبنان اشاره نمود. گروه حزب الله اگر چه پیرو استمرار حرکت گروه هایی همچون امل شکل گرفته است اما ساماندهی و به ویژه الگوبرداری مناسب آن از انقلاب اسلامی ایران و شاخه نظامی آن از سپاه پاسداران جمهوری اسلامی ایران توانسته است این گروه را از سایر فعالین سیاسی و نظامی لبنان جدا نماید همچنین حضور موفقیت آمیز حزب الله در جنگ ۳۳ روزه و نقش مستمر و قوی آن در عرصه سیاست داخلی لبنان سبب گردیده است تا طی یک شناسایی از فرصت یکپارچه سازی و ساماندهی گروه مقاومت با سایر گروه ها و ارگانهای موافق با حزب الله به صورت درون و برون کشوری استفاده نماید. از این رو این رساله با موضوع پژوهش پیرامون مسائل ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیکی حزب الله لبنان در تحولات خاورمیانه با روش استدلالی و قیاسی مورد بررسی قرار گرفت و نتایج حاصل از تحلیل فرضیه ها در آزمون اول مشخص ساخت که آمریکا مانع روابط بین جمهوری اسلامی ایران و تشکیلات حزب الله لبنان می باشد. علی الخصوص پس از شکست اسرائیل در جنگ ۳۳ روزه علیه حزب الله، ایالات متحده نگران رشد یافتن تدریجی شیعه در خاورمیانه است و تلاش می نماید تا با همکاری بعضی از کشورهای عرب و مرتجع منطقه و با مطرح ساختن گسترش شمول تروریسم، زمینه سازی را برای ورود نیروهای خارجی در منطقه فراهم نموده و با ایجاد بحران در منطقه، نقش خود را برای ایجاد موانع برای عدم روابط بین ایران و حزب الله پررنگ تر نماید. همچنین نتایج حاصل از آزمون فرض دوم تحقیق که مبتنی بر اصل لاینفک بودن حزب الله از جمهوری اسلامی ایران می باشد، مشخص نمود که اگر چه تحولات تشکیلات حزب الله عمدتاً درون زا است و همان شرایطی که تطورات انقلاب اسلامی را رقم می زند، درباره حزب الله لبنان نیز صادق است، اما نمی توان از سهم بالای تحولات جمهوری اسلامی بر حزب الله لبنان فرو کاست که علاوه بر تحکیم آرمانهای بین المللی، وجود حزب الله لبنان در منطقه می تواند به عنوان یک سپر دفاعی خارج از مرزهای ملی برای ایران به شمار آید و می تواند به عنوان یک جایگزین برای عوامل تسهیل کننده رادیکالیسم (افراط گرایی) و در مرحله بعدی به عنوان کنترل کننده آن عمل نماید.

واژگان کلیدی: ژئوپلیتیک، ژئواستراتژیک، حزب الله

SID

ابزارهای
پژوهش

سرویس ترجمه
تخصصی

کارگاه های
آموزشی

بلاگ
مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری
STES

فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

تازه های آموزش
آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقالات ISI

آموزش مهارت های کاربردی
در تدوین و چاپ مقالات ISI

تازه های آموزش
روش تحقیق کمی

روش تحقیق کمی

تازه های آموزش
آموزش نرم افزار Word برای پژوهشگران

آموزش نرم افزار Word
برای پژوهشگران